

ZORA

ČASOPIS ZABAVI i PODUKU.

Pregled. Razne poezije. — Helena. — Črtice iz mojega vojaškega življenja. — Jugoslavjanske pisateljice. — Antonio Allegri Corregio. — Iz življenij slavnih mož.

Razne poezije.

Pesnikova molitev.

Iz Fr. Cimpermanovih „Pesnij“.

Ti, Gospod, ki vësh neznáno, Ti me vódi!
Vselej ko vzbudim se ráno, Ti me vódi!
Do večéra, ko počivat grém utrújen,
Kjer mi mesto je postláno, Ti me vódi!
Da ne padem v bédno témno kam globóko,
Ki na skritem je skopáno, Ti me vódi!
Da ne vgrábi tróp sovražnikov me ljútih,
Ki prežé povsod na mene, Ti me vódi!
Srce moje naj za vselej bo svetišče
Čisto Tebi darováno, Ti me vódi!
Nikdar naj ne bo napúhu, srdú, láži
Ono v bivališče dáno, Ti me vódi!
Vsako mojé opravilo s Tábo bode
Da začeto in končáno, Ti me vódi!
V prahu pésen moja glásno da prepéva
Dólžno sveto Ti hosáno, Ti me vódi!
Da bom hódil pót, ki pelje me do Tebe
V vsem življenji neprestáno, Ti me vódi!

Poezije Bož. Flegerića.

1.

Strmcu.

Prijazne gorice,
Veseli moj kraj,
Sre razveselice,
Bog srečo vam daj!

Sred tvojega raja
Prerad postojim,
Sladkost me obdaja,
Ko s tebe gledim.

Sred južne planjave,
Na severno stran, —
Kraj Mure, kraj Drave
Stanuje Slovan.

Moj Strmec me kliče
— Pohlevni Parnas —
Na hribe, na griče,
V veselje med vas.

Okoli veselo,
Marljivo povesod,
Pripravlja si delo
Predragi moj rod.

Za naše si kraje
Predragi zaklad,
Sej trta tu daje
Presladki nam sad.

Devica me mila
Tukaj veseli,
Ki meni ko Vila
Popevke deli.

Veselje si moje,
Ponižni Parnas!
Zato pa naj poje
Ti struna na glas.

2.

Sneg po gorah,
Po dolih led,
Po šumah strah:
Ves pust je svet.

Vihar buči,
In v eno mer
Na plen preži
Deroča zver.

Zdaj pusto, ko
Narava vsa,
Meni takó
Je sred sreća.

3.

Bolj neg prijazno, jasno nebó,
Kadar vesela pride pomlád,
Meni je milo tvoje okó:
Vedno ga gledam rad, oj prerad!

Bolj neg široko, krasno poljé,
Ko ga posiplje cvetjem pomlád,
Meni je milo tvoje srcé:
Vedno ga ljubim rad, oj prerad!

4.

Na strmem hribu grad stoji,
Pred gradom pa so lipe tri,
Pod lipami tri deklice,
Tri deklice, tri sestrice.
Po senci se sprehajajo,
O ljubih pogovarjajo.
In prva reče: „Dragi moj
Sposoben jako je za boj,
Ostró ima nabrušen meč,
Pripravljen za domačo reč.“

A druga reče: „Dragi moj
Sposoben jako je za boj,
Z jezikom ostrim dobro zna
Preplašiti sovražnika.“
A tretja reče: „Ljubi moj
Sposoben jako je za boj,
Buditi znade s pesmami
Pogum med rodnimi ljudmi.“ —
Oj blagor vam, tri sestrice,
Ki 'mate take ljubčke!

5.

Na gori.

Na vinsko góro hodim rad,
 Na gori za-me je sladkost,
 Obdaja me prijetni hlad,
 Na gori duh se čuti prost.

Ne mami slavec mi ušes,
 Livado je posmodil mraz,
 Zelenih v logu ni dreves,
 Očesom žalosten prikaz!

Pa kaj me vedno vabi sem?
 V jesén je gora pusti kraj,
 Ne kaže rádoti očem, —
 Kaj sem me je prineslo zdaj?

Za goro je dolinica,
 V dolini majhni, čedni hram,
 A v hramu zala deklica,
 Presrčnega veselja znam.

6.

Veselje v naravi.

Prek vinskih goríc, prek zelenih livad,
 Prek ravnega polja sprehajam se rad:
 Med trsjem, med cvetjem, med klasjem srcé
 Veselja nad domom pretaka solzé.

Nad menoj je čarovno modro nebó,
 Krog mene, kak daleč dogleda okó,
 Po travnikih polno dišečih cvetlic,
 Po gozdih pa sladko pojočih mi ptic.

V samoti preišljam: Predragi moj dom!
 Kak strastno te ljubim in ljubil te bom,
 Dok prešli ne bodo odšteti mi dni,
 Dok v hladnem mi grobu srcé ne strohni.

V priprosti naravi veselje imam,
 Ki ga za nikako bogastvo ne dam,
 V samoti ne brigam za revni se svet
 K nevolji priklenen, k nesreči pripet.

U t e h a.

Fr. Š-t-a.

Od jutra do večera
 Se človek zmer upéra
 Pri delu, da živi.
 In ko tako mu mine
 Za dnevom dan, ne zine:
 Čemú takó trpi.

On voljno žulje svoje
 Prenaša ino znoje,
 Sej dobro vé trpin:
 Da mora pretrpeti
 Vse trdo zlo na sveti,
 Ker je Adámov sin.

Helena.

Izvirna povest; spisal Jurij Vranič.

VII.

Nebeško sijejo oči,
Ko so sijale prejšnje dni.
Se usta smejejo ko pred,
Sladkost nij manjša 'z njih besed.
Fr. Preširen.

Stanislav in Milan prijezdila sta do Brezovice. Tu se odvije od velike ceste pot na Podpeč. Stanislav začel je ravno pripovedovati prijatelju, kako je želela njegova sestrice biti pri njem na konju takrat, ko je bil zadnjič doma. Nij še vsega povedal, ko ga nekdo zakliče: „Stanislav, počakaj!“ Bil je mehek, deklisk glas. Stanislav obstoji s konjem, kakor bi bil okamenel. Ta hip priteče iz bližnje hiše njegova sestra Minka in hiti k njemu, za-njo pa Ivana, Helenina varuhinja bolj počasno. Stanislav spne se s konja, prime sestrico za roko in jo dvigne k sebi na konja ter jo poljubi v pozdrav. Sestrica se ga oklene krog vratu, mu zre molče v obraz in ga boža po licih. Sedaj vglada Stanislav Ivano; hotel jej je jezdit naproti, pa Minka ga pridrži.

„Jaz ti hočem vse povedati“, dé in se smeje. „Veš, Helena te komaj pričakuje. Poletiva hitro tja na Jezero, v Bogomirovi hiši stanuje. Na tihem sve šle z Ivano iz doma, ker sve zvedeli, da pojde polk z Ogerskega tudi mimo. Nijske sicer vedeli, ali pojde ta polk, ki si ti pri njem, vendar meni se je vse tako dozdevalo, da prideš ti.“

Ivana, ki je prišla mej tem, potrdila je vse. Sedaj nij bilo več vprašanja, ali je čas, ali ne, kar v skok jezdit z Milanom proti Jezeru. Minka se trdno drži Stanislava in radostno se smeje ter šepeta Stanislavu o Heleni, kako se bode čudila, ko ju bo videla.

Stanislavova mati bila je pri Heleni. Sloneli ste na oknu in gledali tja po polji. Pred hišo je zalajal pes in ženski hitite k drugemu oknu, iz katerega se je videlo na cesto in pred hišne dveri. Helena pogleda na cesto.

„To je on!“ vskliknila je. Rajsko čutje jo je prevzelo, veselje bilo je preveliko, zmoglo jo je. Mati jo prime in jo nese na posteljo.

Stanislav zasliši njen glas. Ko bi trenil, bil je raz konja s sestrico in hitel z njo po stopnicah. Odpre vrata in v sobi je — pri Heleni, svojjej ljubimki! Krasna, bolestna je ležala na postelji, zavedela se nij nič. Zdaj se jej rudečica razlije po licih in oživlja vso njeno lepoto in ljubeznjivost. Stanislav jo poljubi na čelo in na rudeča ustna, ki so bila kakor nalašč pripravljena na poljub.

Ljubimčevi poljubi in prizadevanja njegove matere vzbudila so Heleno. Pogledala je z na pol odprtimi očmi tako ljubo, tako milo, da je ta

hip izginila Stanislavu vsa prejšnja obupnost. Kakor srna skoči Helena iz postelje, hiti Stanislavu v naročje, se ga oklene krog vratu in ga srčno poljubi.

„Zopet te imam“, de vesela, „sedaj me pa ne zapustiš več, kaj ne, da ne, dragi? Ti ostaneš pri meni!“

„Jaz sem ga pa pripeljala“, oglasi se Minka, ki je ravno stopila v sobo.

„Res je, pojdi sem, da se ti zahvalim. Najboljše delo si mi storila. Čakaj, jaz ti prinesem iz mesta, česar bodeš gotovo vesela“, dé Helena, vzame deklico v naročje in pripoveduje Stanislavu o njej.

Stanislav jej sedi nasproti. Radostno jo gleda, pazno posluša vse, kar pravi, sej je že nij precej časa slišal. Pozabil, je, da je vojak, pozabil na vse, le s Heleno se pogovarja in jej pritrjuje vse, kar pravi:

Milan je čakal v bližnji sobi. Nij hotel s svojo navzočnostjo motiti prijateljve sreče. Čas je hitel naprej, posebno sedaj!

Milan ni mogel več čakati; potrka na vrata in ko je Stanislav pozval: „Noter!“ vstopi, pa predno je mogel kaj povedati, že ga prime Stanislav za roko in ga predstavi Heleni.

„Glej, Helena, to je moj najzveštejši prijatelj“, pravi Stanislav.

Radostno igra oko Heleni po Milanu. „Pozdravljam Vas, Stanislavovega prijatelja“, reče in stopi k Stanislavu, kot bi se vsacega družega bala.

Milan se jej pokloni in opomeni Stanislava, da je že čas iti. Kakor bi bila čula, kaj mu je povedal, pošepeta Helena Minki, naj reče Ivani, ki je bila že prišla mej tem domov, naj poskrbi jela in pila, da prišleca malo pogosti.

V malo trenutkih bilo je v drugi sobi vse pripravljeno. Posedli so okrog mize in tudi Stanislavova mati morala je biti vzraven. Radovali so se drug drugega, da so se zopet srečno sešli.

Milan je zopet pošepetal nekaj Stanislavu v uho.

„Da, oditi morava“, rekel je Stanislav mračno.

Heleni se stemni lice pri teh besedah. „Oditi? kamo? Sej si rekel, da ostaneš pri meni, pravi ter se ga oklene. „Prosim te, ne zapusti me, Stanislav!“

„Duša moja, jaz sem vojak in moram na pot. Pusti, da grem!“

„Ne! jaz te ne pustim, ostani tu“, vsklikne ljubimka in zablisne se jej srebrna solza iz očesa.

„Ljubka, ostani tu, saj jaz pridem kmalu po-te in potem bova vedno skupaj“, tolaži jo Stanislav.

Helena posluša, milo mu gleda v obraz in se ga ne more nagledati.

„Čas je že, odidiva!“ sili Milan.

„Le malo še potrpi“, odgovori Stanislav, ter se obrne k Heleni: „Rožica moja, ne tuguj! Kmalu pridem po-te. Zagotavljam te, da boš v petih mesecih popolnem moja.“

Helena se vpkoji, posvetila jej je lepa nada, z ljubimcem združena biti.

„Draga, povej, pojdeš na Laško z mano?“ nagovori jo ljubo Stanislav.

„Da, da“, zašepeta rahlo. Ko pa si začne on opasovati sabljo in pripravljati se na odhod, obupno vije roke in zaplaka. Stanislav se poslovi od matere in sestrice.

„Glej, kako je Helena žalostna! Ostani pri njej!“ opominja ga Minka.

„Drago dete, tega ti ne umeš; jaz moram oditi.“

Helena poljubi dragega v slovo, tako lehno, kakor poljubi jutranja zora rožico. „Znabiti se ločiva na veke, Stanislav!“ — mu reče trepetajočim glasom.

„Helena, kaj je to na veke? Ali me ne ljubiš več?“

Heleno je osupnilo to vprašanje. Nij vedela kaj odgovoriti, mej tem pa sta izginila oficirja iz sobe. Helena hiti k oknu, da ga še enkrat vidi. Poskakala sta na konje, Stanislav pogleda Heleno in se jej ljubeznjivo nasmeje, Helena mu odzdravi tudi s smehljáje. Zbodeta konje in odjezdita proč. Helena gleda še dolgo, dolgo za njima, toči solze za ljubimcem, pa kmalu se je skrila v daljavi.

Heleno tare žalost.

„Draga moja, utolaži se! Sej te ljubi, ali povelje ga veže, da nij mogel dalje ostati“, tolaži jo Ivana.

Helena je slednjič nekoliko bolj mirna. Ljubka se spomina Stanislava in vedno govori z njegovo sestrico o njem.

Stanislav in Milan strašno podita konje. Zaostala sta zelo in sedaj skušata polk vjeti.

Vranca se kosata z vetrom, ki jima razpleta grive. Obema provzrokuje neljube misli nemir in oba jih skušata s hitro ježo odpoditi. Mil mu je spomin na Heleno še v daljavi, a kedar se spominja slovesa, je žalosten. „Na veke, na veke se znabiti ločiva!“ te ostre besede zvenijo mu neprestano po ušesih. Zdi se mu, ko da bi mu vsa okolica neprenehoma vpila: „Na veke, na veke!“

Milan jezdi za njim. Na misli mu je Helena. To je krasno dekle, misli si. Take deve nijsem še videl, pa je je tudi on vreden, kajti on je človek, da malo takih. Drugi dan došla sta polk in šli so na Talijansko. Razdelili so se tam po okrajih. Stanislav in Milan bila sta zopet skupaj.

Precej popoldne istega dne, ko sta odšla Stanislav in Milan, pripeljal se je Bogomir na Jezero. Vstavil se je pred svojo hišo, pa nij šel precej k Heleni, ampak stopil je k čevljarju, ki je stanoval v njegovi hiši pri tleh.

„Kako, ali je prišel kak oficir danes sem-le?“ vpraša Bogomir čevljarja, ki je ravno podplate za novo podelo rezal.

„Da, okolu poldne prijezdila sta dva mlada oficirja. Gospica, ki stanuje nad mano, je bila ravno pri oknu takrat. Vgledavši ju, vskliknila je glasno: „To je on!“ in ta hip skoči eden oficirjev raz konja ter hiti po stopnicah k njej. To je vse, kar sem videl in slišal“, odgovarja čevljar.

„Ali je pa bil oni oficir dolgo časa pri njej? vpraša Bogomir dalje, ki je kar bleдел samega srda.

„Skraj dve uri je bil, potem pa sta odjezdila proti Vrhniki.“

Bogomir vdari z ного ob tla. „Ta prokleti človek, da mi je vedno na poti!“ srdil se je Bogomir in škripal zobmi. Zapustil je čevljarja in se podal pred hišo, kjer je dobil Ivano.

„Ali je Helena doma?“ vpraša jo.

„Se ve, da je, odgovori mu Ivana kratko.

„Pojdi jo vprašat, če smem k njej“, zapove jej Bogomir.

Ivana gre in kmalu pride nazaj:

„Helena pravi, da je bolehna in da ne more danes sprejeti nikogar“, de Ivana.

Bogomir se zaničljivo nasmeje, vendar se na videz lepo poslovil in se vrne nazaj v mesto.

„Glejti si no, kaka prevzetnost je to!“ beseduje Bogomir na vozu sam pri sebi. „Se ve, le takrat bom šel k njej, kedar mi bo njena milost dovolila! Le čakaj, se boš že še pokorila! Naj sva mož pa žena, potem ne boš nikoli več bolehala in sprejela me boš, kedar bom jaz hotel.“

Take in enake besedoval je Bogomir na vozi. Še tisti večer šel je k Heleninemu očetu in mu povedal vse, kar se je zgodilo na Jezeru.

„V kratkem moramo napraviti ženitev, ako ne, odpelje mi jo še kamo. Kdo ve, kako jo je zopet sleparil, ko je bil pri njej“, dejal je Bogomir.

Lilek mu je pritrdil, da bode kmalu ženitev in Bogomir je šel bolj potolažen domov.

„Ha starec, ako mi ne spolniš svoje oblube, prisilil te bom“, mislil si je Bogomir, gredoč proti domu.

Stari Lilek bil je zelo nemiren po Bogomirovem odhodu. V sreči nij se mogel srditi na Stanislava. Lep mladeneč je on in lepa deva njegova hči, torej nij čudo, ako se rada vidita.

Prav rad je imel Stanislava, ko je bil še v Ljubljani in dopadel mu je v svojem obnašanji in gotovo, ko bi njega ne bila taka nesreča zadela,

nobeden drug ne bi imel Helene, kakor on; takó pa, kaj se če, sedaj je prisiljen drugače ravnati.

Na rano jutro napravil je hlapec voz in konja in Lilek se je peljal na Jezero k Heleni, da jej pove, naj se ne peča več s Stanislavom, ker ima že moža izbranega.

Helena je bila že vstala, ko se pripelje oča k njej. Ljubko mu je hitela naproti in ga peljala v svojo sobo; mej tem pa je pripravila Ivana zajutrek.

„No, Helena, kako ti je tu? Ti li tukajšnji zrak bolj tekne, nego mestni? Toda čemu prašam! Sej vidim, da si se nekako dobro premenila in si zopet vesela, kakor nekedaj.“

„Vgenili ste, oča, nekako bolje se počutim, kakor v mestnem zidovji.“

„Kako pa se vi počutite, ljubi oča, v mestu?“ vpraša Helena.

„Hvala, še dosti dobro.“

„Ali je bil Bogomir včeraj kaj pri tebi?“

„Prišel je sem, sprejela ga pa nijsem.“

„Zakaj ne?“

„Ne bodite hudi, očka, ako tudi je vaš prijatelj, vendar jaz ne morem videti prav lahko tega človeka. Tako čudno mi je, kedar je pri meni, da vam ne morem dopovedati in vselej se ga ustrašim, kedar ga vidim.“

„Zakaj, Helena? To nij prav od tebe! Vidiš, on nij naopačen človek. On tako skrbi za-te, da niti eden dan ne pride, da ne bi poprašal, kaj ti delaš in kako se ti godi.“

„Jaz ne morem drugače ravnati, kakor ravnam. Prav rada bi storila vse, kar vi želite, a nij moči, kajti jaz ga vse drugače sodim, kakor vi, ker vselej, kedar je bil pri meni, govoril je in se ošabno proti meni obnašal. Meni se ne zdi tako dober človek, kakor mi vi pravite. Najljubše mi je, ako z njim nemam nič opraviti.“

Lilek je spoznal, da imajo hčérine besede dosti resnice v sebi, toda sedaj je vse prepozno. Ako poproda vse svoje imetje, znaša kup komaj polovico Bogomirovega posojila.

„Ali nij bil nikdo včeraj ti tebi, Helena?“

Helena zarudi. „Da, oča“, odgovori vsa zmešana, „bil je Stanislav tu.“

„Kaj ti je pa on povedal?“ vpraša oča in pazno gleda hčer v obraz.

„Nič posebnega. Rekel je, da pride kmalu nazaj, najpozneje v pol letu in potem vas poprašá, ali mu daste mene za ženo. Sej boste storili to, kaj ne, da me boste dali njemu v zakon?“ vpraša Helena in vpre svoje modre oči v očeta.

Lileku se nagubanči čelo, nasloni se nazaj na stol in temno gleda pred-se. Kako rad bi spolnil svojej hčeri to željo!

„Ljubi očka, kaj vam je, da ste postali tako resni? Ali niste zadovoljni s tem? Sej ste rekli Stanislavu, naj pride pozneje, takrat, kedar bo dobil kako službo, po-me. Vidite, sedaj je že oficir in kmalo vas bode prišel spominjat vaše obljube; skažite se mu mož-beseda in dajte me njemu“, govori hči in poljubi očeta na temno čelo.

„Vi ste mi dober očka, gotovo bode vse tako storili, da bode prav.“

Očka nij mogel več poslušati hčere, ki ga prosi za-to, kar mu nij mogoče spolniti. Vstane, gre nekaj korakov po sobi gori in doli in reče: „Danes ne bode nič z mojim poslom, da jej kar naravnost povem, da ne bode dobila Stanislava. To bi bilo preveč za-njo; tedaj rajši molčim sedaj še o tem, naj malo pozabi dekle na Stanislava. Sedaj jej je še preživ v spominu, ker je bil ravno včeraj pri njej“, premišljuje oča Lilek.

„Helena, hočeš iti nazaj v mesto?“

„Oča, pustite me še tu“, prosi dekle, „tako prijetno je tu bivati, stokrat prijetnejše, kakor v mesti.“

„Tedaj pa ostani“, de oča in se poslovi od nje, ko je povžil zajutrek, katerega je bila že davno prinesla Jovana na mizo.

Helena ga spremi do voza in oča se odpelje v mesto, brez do-sege svojega namena.

Heleni se je vse čudno zdelo, posebno pa to, ker jej je oča Bogomira tako priporočal; vendar še mislila nij, da bi jo oča v kako zvezo silil, do katere nema veselja.

(Dalje prih.)

Črtice iz mojega vojaškega življenja.

Spis iz dr. Ribičeve zapuščine.

I. V Innsbrucku.

Zaz sem služil za enoletnega prostovoljca pri Maroičičevem polku pešcev in ko se je polk iz Gradca v Innsbruck preselil, pridem tudi jaz 16. julija 1871 v glavno mesto Tirolov. C. kr. ministerstvo pravosodja mi je kot avskultantu pri deželni sodnji v Gradcu podelilo 3mesečni odpust in moj adjutum mi je bil kot uradniku na odpustu redno izplačevan.

Eden mojih pajdašev je imel priporočilno pismo do dr. Plasellerja, zdravilnega svetovalca, ki je pričakoval prihod sina svojega, nekdanjega součenca mojega, na kolodvoru in slučajno mene med množico stoječega vpraša, ali pride denes ta in ta? Jaz uganem, kdo da je vprašalec in se mu koj predstavim kot 9letni ud tirolskega stenografičnega društva, kateremu je dr. Plaseller predsednik. Po prihodu mojega pajdaša, kateremu je dr. Pla-

seller bil stanovanje oskrbel, nas vodi prijazni gospod po mestu in ko je zvedel, da jaz še tudi nimam stanovanja, mi je oskrbel izbo pri neki jako pošteni in izobraženi rodbini. Ker je soba bila pripravna za dva, se mi je pridružil kamerad, Madžar po narodnosti. Najna ropotija — in čeravno prostovoljca in tedaj še zmir Sibarita poleg drugih vojakov, sva je presneto malo imela — je bila nemudoma iz gostilnice v novo stanovanje prenešena in v pol uri je bilo vse v redu. Tako krasnega stanovanja še nisem nikdar imel! Hiša je v Novem mestu, v najlepši ulici v Innsbrucku, izgled pa je bil proti severu na velikanske gore na levem bregu reke Inn, ki svoje gole, sivobeke glave blizo 9000' visoko k nebu molé. Mehko apno je po nebeškem zraku in dežu celó razjedeno, celo bregovje torej hudo raztrgano in na podnožji so narastle najlepše „mure“ t. j. napisipi razdrobljenega kamenja v trioglatai obliki, po katerih sredini si voda išče pota in spodaj dela novo muro. Po teh murah časoma narase mlado drevje in pusto kamenje se spremeni v kulturno zemljo. Na obnožji teh gora se vidita dva gradova in več hiš. Proti zapadu sem gledal v dolino reke Inn, na desni strani blizo Zirl-a znano „Martinovo steno“ (Martinswand), dalje naprej gore pri Telfsu, ki prečijo razgled do Landeck-a. Naš polk je dobil prostore v obširni „Klosterkaserne“, nasproti jezuitskemu samostanu. Vojaki in posebno oficirji so od nekdanj v verskih rečeh nekaj emancipirani in vendar je med vojaštvom in duhovništvom od starodavnih časov sem najoža zveza; zakaj, je očividno — oba stališa imata skoro iste interese. Tako stanujejo naši Maroičić-evci lepo poleg Jezuitov in gotovo ne bo nič kalilo dobre sosedščine. Da, ko bi namestu patrov tam živele nune — bog ve, kak ogenj bi se znal vneti v srcih naših gorečih lajtnantov! Ko si je polk svoje prostore vredil bil, se je zopet vpeljal navadni dnevni red, o katerem pri dolgem potu skoz Koroško in Pusterško dolino ni bilo ne duha ne sluha, in to s posebno gorečnostjo, da bi se zamujeno kolikor mogoče popravilo. Zdaj je minol tudi za nas prostovoljce čas zlate svobode, ki smo jo par dni vživali. O 4 uri zjutraj iz postelje in v kasarno, to ni šala. Naši tovarši, kateri so stanovali v kasarni, so imeli nekaj boljše, vendar jim nisem nikdar zavidal. Tako rano so vse kavarne zaprte, doma nismo imeli časa, zajterk pripravljati, torej — lačni marširati? V začetku je res bilo tako, dokler nismo pripravili markatendarco, da nam je kuhala kavo, in sicer izvrstno kavo, kakoršne drugje v Innsbrucku ni bilo dobiti. Kmalu so gospodje časniki izduhtali, kaj da imamo mi celo oboroženi v veži v pritličji kasarne opraviti in so posnemali naš izgled, gotovo v veliko veselje dotičnih „buršov“, katerim sedaj ni bilo več treba tako zgodaj vstajati.

Zakaj da je kava v Innsbrucku tako slaba, tega še danes nisem uganil — še črna je komaj vredna imena, kava bela pa celo ne.

Ko je peta ura odbila, smo že marširali in kmalu smo plezali po hribih blizu mesta, in pri tej priliki sem prvokrat zadel, da jutro solnce tudi hudo peče, česar takrat nisem občutil, ko sem se rano učil grških iregularnih glagolov in pozneje v Gradcu „neusmiljene rajde sključenih paragrafov“ — delo, pri katerem se sicer tudi lahko potiš.

Po dolgem manevriranju — posebno težavne so bile patrule — se nam je časih posrečilo, da smo v kaki vesi počivali. Kdor je imel kaj v mošnji, je segnil po rudečem tirolskem vinu, po siru in klobasah. Maslič, celo poliček je koj izginil, pa tudi 30—50 kebrov! Vodo piti ni zdravo, ker po tolikem trudu leži ko svinec v želodcu in slabi kolena. Naši prostaki so med tem še le imeli prvi zajtek — kos komisa, ali še raji pipo tobaka, in vendar so bili krepkeji od nas prostovoljcev. Saj pa tudi niso izgubili večino mladih moči v pretesnih šolskih sobah v popačenem zraku in po strogem učenju po noči v letih, kjer je spanje za dušo in telo neobhodno potrebno, nego krepili so se pri drvarjenji, v kovačnicah, fužinah, rudokopih. To ti je korenjak, koroški vojak; postave ni orjaške, pa skoz in skoz žilavih mišic prestane vsak trud, čeravno lačen in žejen, z neumorno potrpežljivostjo. Znano je, da so Kranjci še krepkejši in čudovito je, kake težave Kuhnov polk na še neugodnih tleh južnih Tirolov pretrpi.

Navadno smo se vrnili o 12. ali 1. uri opoldne v mesto nazaj in po odloženem orožji hiteli eni k menaži, mi zunaj kasarne stanujoči pa v gostilnice, prašnati in mokri. Kako da smo vkljub dragega „dejeuner à la fourchette“ segali po pripravljenem kosilu, temu enakega se najde le v Homerju in pri roparskih vitezih srednjega veka. Kar nam je prišlo pod zobe, je čudno hitro izginilo, celo z nezrelimi breskvami napolnjena jedila iz moke, ki so neka specialnost tirolska. Po kosilu pa domov počivat — sej imamo mir do 4. popoldne. Zdaj sem dobil priliko študirati značaj mojega madžarskega prijatelja. K sreči ni bila nikdar moja navada, da bi po dne spal, drugače bi se midva hudo ravsala — za edino sofo v najni sobi. Popoldan v postelji ležati, o poletnem času ni prijetno. Moj Madžar si je prisvojil meni nič tebi nič omenjeni mebel, jaz pa sem mu ga od srear ad pripustil in sem po živel svoji stari navadi, po kosilu čitajoč, ako se ne podam na sprehod. Tudi sem imel časa, prav mirno par dobrih smodek popušiti. In smodke so izvrstne v Innsbrucku, tako da smo zunaj hiše navadno le znane fürstenfeldske Milares po 2 kr. pušili.

O 4. uri popoldne se je začela šola ali pa ekserciranje na kasarnskem dvorišču. Z velikim trudom sem vsakokrat spravil spečega pajdaša na noge, ker nisem smel dopustiti, da bi prepozno prišel — disciplina je bila železna. Še le na večer smo bili prosti in smo si zopet nekaj oddahnili. Prvi posel je zdaj bila toaleta, pri kateri je moj pajdaš posebno natančen bil. Kako

vestno je mazal svoje rudeče lase in sicer z lešnikovim oljem, ki ima neki lastnost, rudeče lasi v črne ali saj rujave spremeniti, kako se je trudil s pomočjo mojega „bartvihsa“ zediniti četvorico ravno tako rudečih dlak, ktere je imel za mustače. Sploh je bil fant ošaben in ničemuren, ko vsi Madžari, in ker je imel zares izvrstno glavo, sem se jaz temveč čudil, kako da ima tako presneto malo pozitivnega znanja — tako je celo mirno prišteval Švicarsko k avstrijskim deželam! Deloma so temu gotovo slabe madžarske šole krive, deloma pa tudi lenoba mojega Arpadovca, o kateri sem časih čudne dokaze videl. Sicer pa je bil dobra duša, samo njegove narodnosti se nihče ni smel dotakniti. Jaz nikdar nisem ž njim politiziral, ker nisem hotel prazne slame mlatiti, politikovaje s človekom, ki je Švico imel za avstrijsko kronovino in prebivalce Galicije za — Nemce! Pač pa sem časih mojega Madžara s kakim nemškim pajdašem v areno spravil in jako veselilo me je videti, kako osupnen je bil Nемец slišé, da je madžarska literatura stareja, obilnejša in kam boljša od nemške, da Madžari imajo narodne pesni, proti katerim so Nibelungi in Kudrun sama šara itd.

Izmed zunaj kasarne stanujočih prostovoljcev se nas je zedinila petorica, ki je cel čas, kar smo bivali v Innsbrucku, v zvestem prijateljstvu živela. Eden je bil čist Nемец, drugi sicer Nемец, pa med Čehi izrejen in je dobro znal česki, tretji Hrvat, konečno midva z Madžar-emberom. Vsak večer smo se shajali v „nemški kavarni“, navadno v krasni verandi, kjer je vsako nedeljo igrala naša godba. Tam smo se pogovarjali o prigodbah minolega dne, kar je ta ali oni doživel na patrolah itd., o naših šolskih predmetih se podučevali in nerazumljene stvari razjasnjevali, časnike čitali, posebno pa za naše želodce skrbeli. Živeli smo jako dobro — koliko da smo plačevali in koliko smo sploh v Tirolih denarja potrošili, tega ne povem in sicer iz tega uzroka ne, ker bo morebiti čital te črtice kak pošten slovenski kmetič, ki dá sina v Mariboru ali Celji šolati in mu nosi po sobotah živež za celi teden, v stanovanji pa ga ima pri kaki perilji, ženi sodnijskega briča itd. Ko bi tak poštenjak čital, da smo mi — razen mene vsi dijaki, potrebovali na mesec več denarjev, ko mu jih stane sin v 6 mesecih, bi znal moža mrtvud zadeti. Kako težko dela poštena duša to, kar dela, da bi dobil iz sinka „gospoda“. (Dalje prih.)

Jugoslavjanske pisateljice.

X. H.

(Dalje.)

Od nje imamo: „Razgovor pastjerski varhu porodjenja Isukarstova u pjesan složen“, u Mletcih 1658. (i v Dubrovniku 1852) za „kćeri slovin-

skoga jezika“, kako sama v svojem predgovoru kaže; pesmotvor posvetila je bratji svojoj Rugju, Pierku i Baru; „Osam pjesamah složenih na čast sarca Isusova“ uz „Sarce prisveto Iv. Mar. Matteia“ tiskano v Mletcih 1783; „Razgovor o Isukarstu na križu propetu“, v Mletcih; „Kčerama g. Mate Pozze o izabranju sv. reda“; „Misli djevojke, kad meće na se kaludjersko odielo“; „u hvalu Rudjera Boškovića“ i pobožne i čudoredne pjesni. V Ankinih pesmah pokazuje se velik upliv jezuitov, i ona smatra sodeći po njenem pogovoru, samostan idealom ljudskega života. Pesmotvori so joj dolgi i polni pobožnih hiperbol, a jezik ponekoliko neokreten. Nu kraj vsegu tega poviruje gdegde pesnički duh i kar je zanimivo, imade dosta lepih slik iz naravi. — Manje vredne so pesme

Lukrecije Bogašinićeve — Budmaničke, vrlo inače učene Dubrovčanke, umrle l. 1800. Velma je negovala narodno pesništvo ter nam ostavila: „Život Tobiin i njegova sina“; „Život Josefa patrijarha“; „Posluh Abramov“ (drama) i šće drugih pesni, ter se njoj pripisuje i ova: „Razgovor pastirski o Božiću“. Jezik joj je mnogo čišći, stihovi mnogo gladji od predhodnic njenih, nu zato ima mnogo manje misli i poleta v svojih pesnah, koje so kadkada samo proza v stihovih.

Med poslednjimi pisateljicami dubrovačkim i je

Marija Faccenda-Righićeva umrla l. 1795; vrlo je vešta bila narodnemu, latinskemu, italijanskemu i fiancezkemu jeziku, ter je v vsih kajgoder napisanega ostavila; i zadnja

Srećka Fantastić, koja je na početku ovega veka izpevala idilično pesmo „Smrt Adone“.

Barbara Vragović, plemkinja, izdala je prevod pavlinca Ivana Krištolovca, Varaždinca: „Tomaša od Kempisa. Od nasledovanja Kristuševa strani IV. po jednom redovniku reda Sv. Pavla iz diačkoga na horvatski ili slovenski prevedene, s predgovorom od Barbare Vragovićeve“, v Zagrebu 1760. i v Beču 1789. a

Magdalena Nadaždi, udova grofa Ivana Draškovića, dala je prenesti iz magjarskega na hrvatski jezik knjižico od palatina Pavla Esterházy-a: „Sobotni kinč B. D. Marie, aliti pobožnost za sobotne vsega leta dneve“, ter jo izdala v Zagrebu 1696; zatim pod njenim imenom dolazi nam: „Žitek dveh vernih Kristuševih službenic Marte i Marie Magdalene, sdavnja vré vsakojačkim jezikom popisan, sad pako na naš horvatski iliti slovenski jezik obrnjen“, v Beču 1817. i

Josefa Oršička, rojena grofica Zichy, supruga grofa Krsta Oršica, umrla v Stubici 6. marta 1778., napisala je knjigo: „Vračitel betegujuće živine, ili vračtva za rogatu marhu, kermke i mladinu“, v Zagrebu 1772., drugikat izdal jo Ferenc grof Oršić, kanonik zagrebski l. 1799. — Tim smo v kratko naveli, kar je bilo starijih pisateljic pri Hrvatih.

Od novih pisateljic spomenuti ćemo sledeće:

Dragojla Jarnevićeva Karlovkinja, bivši nemški odgojena mnogo je nemško spevala; nu upoznavši se l. 1839. s tadanjim mladim rodoljubom a sadanjim vrlim hrvatskim pesnikom i polkovnikom Trnskim, odloči po nagovoru nigda više pevati nemški, nego vse svoje sile posvetiti domorodnoj stvari. I zbilja šće istega leta 1839. odzva se ona v „Danici Ilirskoj“ svojoj nežnoj, povsod po narodu rado pevanoj pesmoy: „Oko proti jugu tamno gleda“, v kojoj vroće opisuje svojo ljubav i čeznjo za domovinoj. Od te dobe vidimo jo neprestano poslujoćo na domaćem književnem polju. Tako izdade tiskom l. 1843. svoje „Domorodne pripovēdke“ Osim tega napisala je kašnje više lepih novel v „Nevenu“, „Dragoljubu“, „Leptiru“ itd., od kojih spominjemo „Plemić i seljan“, „Ružin pupolj“, „Strašna smrt“ itd. — Druga Dragojlina, koja se je s njoj v isto doba na književnem polju pojavila, je velma plodna pesnikinja:

Ana Vidovićeva Šibeničanka. Rodila se od oca Nikole Vusija kapetana v vojsci Napoleona I., a kašnje častnika v službi avstrijskoj. Udaši se za Marka Antune Vidovića stanovala je s njim delj vremena v gradu Pagu, na otoku tistega imena i tu — kako sama veli — počela pisati stihove. Prvi njeni pesnički pokusi dopali so se vsim, koji so jih čitali, ter so jo zato mnogo svetovali, da se povse temu radu posveti, nebi kajgod i znatnijega proizvela. Obodrena takovoj hvaloj prione živo uz posel ter l. 1841. izdade prvo svojo povećo pesmo v da pevanja: „Anka i Stanko“. Pesma se dopade občinstvu i to jo potakne na dalnji neumoren rad, kojega plodove vidimo v pesmah: „Alva i Alko“ — pesma v jednom pevanju; „Prevara osvećena“, pesma v tri pevanja; „Ljubav i nemilost“ — pesma v jednom pevanju; „Razmišljanja o ljubavi“; „Senjanin Ive“; „Grabljenje“; „Deva vitezica“; „Viernost u ljubavi i vitežtvo pomorca bokekoga“; „Vjenčanje Dalmatince“ itd. Njeni proizvodi polni so čuvstva, pravi izlev pesničkoga srca. — Vidovića pisala je i na italijanskem jeziku i izdala l. 1847.: „Mestizia e distrazione“; zatim „Romolo ossia la Fondazione di Roma“. Pesma ta v 18 pevanja zadržaje 1108 stihovnih kitic.

Pri kraju moremo šće spomeniti

Julijano Gajevo, koja se više poti ozvala v „Danici“, i

Jagodo Brličevo, koja je više pesem izpevala.

Kod Srbov početkom sadanjega veka prva je pisateljica pojavila se na polju narodne književnosti:

Evstahija Arsička, supruga većnika i gradskega sodca v Starem Aradu v Ogrskoj, Save Arsića. Napisala je: „Sovětъ materynj predragoj obojogo pola junosti srbskoj i valahiskoj, aki iščadie nežnago čuvstvovanija imže blago i ščastije otrasli roda svoego obimaetъ sočinitelnica“, v Budimu 1814, pri tem so nekoje rimovane pesme, i „Poleznaja razmyšlenija o če-

tyrehk godišnyhk vremenek, sk osobennymk pribavleniemk o trudoljubii čelověka i ottudu proizhodjaščej vseobščej poljzč“, v Budimu 1816, med tim nekoji stihovi. — Druga je

Julijana Radivojevička, rojena Viatovičeva, iz Vršca v Banatu, žena gradskega ogr. krojača v Pešti. Rodila se l. 1799. v Vršču, a po smrti svojih roditeljev uzgojena bila je v Beču. L. 1820 došla je v Pešto ter se udala bodoče leto. Gotovo istodobno obljudi i srbsko narodno književnost; vežbala se je čitanjem ter se l. 1829. pojavila kô pisateljica. Ima od nje: „Talia za godinu 1829“, v Budimu, kratki prozaički sestavci, zatim nekoje ode i pesme:

„Cveta ili dobar sovět serbskim kćerma“ i dr. — Nadalje nalazimo Milico Stojadinovičeva, izdala l. 1852—1854. svoje pesme pod naslovom: „U fruškoj gori“; zatim

Sofijo Štefanovičeva Somborkinjo, koja je svoje pesme, priobčene v „Danici“, izdala tiskom pod imenom: „Raviojla“; i napokon

Danico Raškovičeva, izdala do sada dva svezka svoje epske pesme: „Slavopoj petdesetgodišnjoj svetkovini“. (Dalje prih.)

Drobnosti.

Antonio Allegri Corregio.

D. T.

Ta slavni slikar se je narodil l. 1494 v modenskem mesteci Corregio, in se je izobrazil po delih slikarjev Mantegna in Leonardo da Vinci. Ko je enkrat videl neko sliko Rafaelovo, je v samočutu svoje lastne moči izgovoril one znane besede: anch' io son pittore (tudi jaz sem slikar); in res, Corregio je slikar originalen. Annibale Caracci je pri njegovih slikah izkliknol: „Kakšna resničnost, kakov kolorit in kakov značaj! — vse kar pogledam, me premaga. Mi drugi slikamo kot ljudi, a Corregio mala kakor angelj.“ Jegove slike imajo nekaj razvedrečega, naivnega, ono vlastnost, katero Francozi imenujejo transport de tendresse. Vse je življenje — vse gibanje. V freski in malanji z oljem je Corregio dosegel najvišjo stopinjo kolorita. On je mojster v perspektivi in v svetlotemnem. Svitloba in senca v njegovih slikah na poseben način igrata, tako da se čez celo sliko harmonična mirnost razliva.

Najslavniše slike Corregieve so v stolni cerkvi parmski. Izvrstna je jegova madonna della scodella tako zvana po šalici, katero Maria v rokah drži, snetje s križa, in moljenje pastirjev, vsa luč se v tej sliki izliva iz božjega deteta. Za to delo je dobil Corregio 40 cekinov, pozneje je to sliko August III. kralj polski od Franca III. vojvode modenskega kupil za 130.000 cekinov. Slika je sedaj dragocen zaklad draždanske galerije.

Imenitni ste tudi jegovi sliki sv. Sebastian in sv. Hieronim. Umetnik je dobil za nje 47 zlatov, mesto Parma je leta 1796 obečalo generalu Bonaparte en million, če jemu te sliki pusti. Slavnoznana je tudi jegova Magdalena pokornica, iz antike mythologie pa: Diana in Leda z labodom, Jo itd.

Corregio je umrl leta 1534. Vasari hvali v životopisu Corregievem jegovo zadovoljnost in krščansko pobožnost. Najimenitniši jegov učenec Francesco Mazzuoli imenovan il Parmigianino (1503 — 1540) ni dosegel popolnosti svojega mojstra.

Iz življenij slavnih mož.

M. Vamberger.

Poslovne stroke ne delajo vselej napotja izobraženemu duhu delati na znanstvenem in književnem polju, ampak ga k temu priganjajo. Primer nam daje Chancer, oče angleškega pesništva, Shakespeare, Milton, Locke in drugi, ki so vsi bili ali državniki, ali kaj drugega, pa poleg vsega tega bili izvrstni književniki. Veliki pesniki italijanski niso bili samo književniki, ampak tudi kupčevalci, državniki, diplomati, sodniki in vojniki. Dante, Petrarca i Boccaccio bili so diplomati, Galilei, Galvani in Farini zdravniki, a Goldoni pravnik. Ariost je bil takó kupčevalec kakor pesnik; njega so celo razbojniki spoštovali. Ko je enkrat med nje padel, pove jim samo svoje ime, in oni so ga spremili, kamor jim je zapovedal. Schiller je bil najprej ranocelnik, Cervantes Lope de Vega, Calderon, Descartes služili so v mlajših letih v vojski, a slavni Preradović je bil vse do smrti v vojaškej službi. Benjamin Franklin je bil ravno tako več tiskar, knjigar, kakor pisatelj, državnik in modrijan. John Stuart Mill pisal je svoja najboljša dela v časih, ki so mu od službenih opravil preostajali, a Macaulay svoje „balade starega Rima“ kot tajnik v bojnem ministerstvu. Brata Humboldta bila sta vsega, česar sta se lotila, enako vzmožna, bodi si delo književno, naravoznanstveno, filologično, diplomatično ali politično. Zgodovinar Niebuhr bil je na dobrem glasu kot izvrsten kupčevalec; on je bil tajnik in računar pri afrikanskem konzulatu, ter se je tako odlikoval, da ga je danska vlada vrstila med tiste, katerim je bilo prepuščeno vrediti narodni dolg. Zahvalivši se na tej časti, postane ravnatelj banke v Berlinu. Pa zraven vseh teh opravil nahajal je vendar toliko časa, da je preučil rimsko povestnico, arabski, ruski in ostale slovanske jezike, ter se proslavil kot veliki književnik.

Listnica. F. V. v B. Nij slaba, kaže sposobnost, samó za natis šče nij godna. — Gosp. Zm. Praporšček: Lepa hvala; pride, ali pa uže letos, tega ne obečamo. Zdravo! — G. N-u: Gospa A. Ribičeva je brž knjige poprodála; razve Matičinih nima jih nič več.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Martin Jelovšek.

Tisk in založba Narodne tiskarne v Mariboru.